

Informator

dla Gości Ośrodka

Wczasowego Grodno II

Znajdziecie tu Państwo informacje dotyczące naszego Ośrodka Wczasowego Grodno II, okolicznych miejscowości, oraz miejsc, które podczas pobytu tutaj warto zobaczyć.

Życzymy przyjemnego odpoczynku, słońca i niezapomnianych wrażeń. Serdecznie zapraszamy w przyszłym roku.

Ośrodek Wczasowy Grodno II k/ Międzyzdrojów

Zarząd : Prezes Zarządu -**Dariusz Kruglej**

Kierownictwo w OW Grodno II: Kierownik Ośrodka –Teresa Broda

Biuro i rezerwacje : Grodno II Sp. z o.o.
Al. Korfantego 71
40-160 Katowice
tel. /fax (032) 203-38-76, 601924025

Ośrodek Wypoczynkowy Grodno II składa się z trzech obiektów o dwóch standardach (średnim i wyższym):

- Budynek ZEUS, w którym dysponujemy 100 miejscami noclegowymi o dobrych i bardzo dobrych warunkach zakwaterowania.
- Komfortowej Willi Neptun ,w której dysponujemy 40 miejscami noclegowymi
- willa Sztorm z 10 miejscami noclegowymi

Wszystkie pokoje posiadają łazienki i tarasy oraz wyposażone są w telewizory
Obiekty oddalone są od siebie w odległości 300m.

Posiłki wydawane są w jadalni budynku ZEUS w następujących godzinach:

Śniadania od godz. 8.00 do 9.30 („szwedzki stół”)

Obiad od godz. 13.30 do 14.30

Kolacja od godz. 17.30 do 19.00 (szwedzki stół)

Na terenie OW Grodno II do dyspozycji Gości oddajemy:

- Salę zabaw dla dzieci w budynku ZEUS,
- Kawiarnię w willi Neptun,
- Kawiarnia w budynku ZEUS,
- Bilard w budynku ZEUS,
- Salę telewizyjną (kino DVD) w holu budynku ZEUS
- Wypożyczalnię rowerów
- Mini siłownię w budynku ZEUS
- Stół do tenisa stołowego (rakietki dostępne w recepcji)
- Boisko i plac zabaw dla dzieci przy budynku ZEUS
- Parking strzeżony (7zł/ dobę)

ATRAKCJE W POBLIŻU OW GRODNO II.

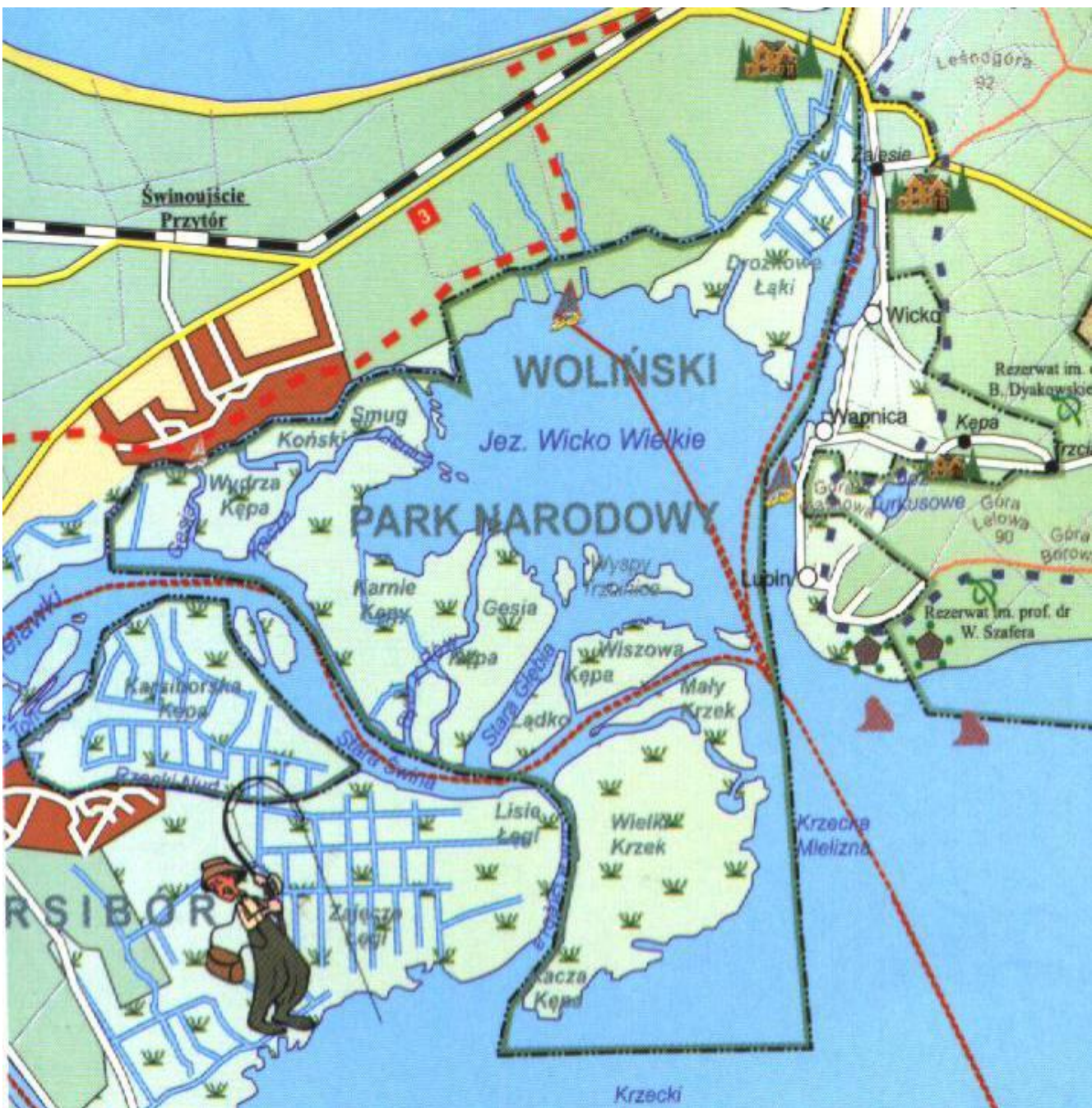
W niewielkiej odległości od OW Grodno II znajdują się:

- punkt widokowy na wzgórzu “Gosań” - najwyższe w Polsce urwisko na wybrzeżu klifowym (ok.90 m): około 3 km w kierunku Międzyzdrojów
- ruiny wyrzutni rakiet V-3 (pozostałość po II wojnie światowej) około 10km w kierunku Wapnicy

- kompleks pięknych jezior Pojezierza Wolińskiego wraz z Rezerwatem „Łuniewo” (znakomita trasa rowerowa): około 8 km,
- Jezioro Turkusowe k/ Wapnicy – sztuczne jezioro (pow.2ha , głębokość 12m) powstałe przez zalanie dawnej kopalni kredy wodami podziemnymi około 13 km.,
- rezerwat żubrów: około 7 km, w kierunku Międzyzdrojów
- pole golfowe (Kołczewo) około 5km

tu są **Międzyzdroje!!**

2.1 Klify

Wyjątkowe miejsce w krajobrazie Wyspy Wolin zajmuje strefa brzegowa od strony Morza Bałtyckiego zróżnicowana morfologicznie, ze wspaniale wykształconymi klifami. Klify wolińskie są najwyższe na polskim wybrzeżu i stanowią około 25 % długości polskich klifów. Podstawowym procesem odpowiedzialnym za rozwój wybrzeży klifowych wyspy Wolin jest oddziaływanie fali przyboju. Równocześnie kształtowanie klifu następuje pod wpływem ruchów masowych, wód opadowych, wiatru, śniegu i mrozu. Klif podlega ciągłemu niszczeniu, stopniowo cofa się w głąb lądu. We współczesnym rozwoju klifów wolińskich zaznaczają się niedługie, kilkuletnie okresy równowagi dynamicznej. W części u podnóża klifu materiał w postaci piasków, żwirów i otoczków jest zabierany przez morze i przenoszony z prądami w inne miejsca wybrzeża.

Tempo cofania się klifu wolińskiego określane jest odmiennie przez różnych autorów. Do orientacyjnego określenia tempa wykorzystano na przykład mapy szwedzkie z roku 1694 porównując je z katastrami 1886 roku (192 lata), na tej podstawie określono tempo cofania się klifu na 0,8 m rocznie (Mikołajski). Aktualnie pomiary na odcinkach testowych prowadzone przez zespół profesora Andrzeja Kostrzewskiego wykazują dosyć zróżnicowane tempo cofania się klifu, na przestrzeni ostatnich 10 lat wynosiło ono średnio 0,15 m w skali roku. Na podstawie prowadzonych obserwacji można stwierdzić, że cofanie się wybrzeża klifowego wyspy Wolin ma charakter cykliczny. Okresy względnej równowagi dynamicznej klifu przerywane są okresami intensywnego niszczenia wybrzeża. Długość jednego cyklu ma długość przeważnie kilku lat i zależy od układu warunków pogodowych, stanów morza oraz warunków litologicznych klifu i charakteru pokrywy roślinnej.

System denudacyjny wybrzeży klifowych Wolina określają cztery pory morfogenetyczne: jesienno-zimowa, wczesno-wiosenna, letnia i letnio-jesienna .

Pora jesienno-zimowa zaznacza się oddziaływaniem procesów abrazji, odpadania, spływania i deflacji. W czasie zim bez pokrywy lodowej na plaży abrazja jest procesem szczególnie wydajnym. Znaczne ilości materiału zostają usunięte z powierzchni podstokowej. W okresie tym uaktywnia się dodatkowo osuwanie i osiadanie oraz powstają liczne osuwiska i zerwy.

Pora wczesno-wiosenna to okres dużej aktywności abrazji, splukiwania, odpadania, obrywania, osuwania i osiadania, a w okresach suchych osypywania i deflacji. W porze tej powstają osuwiska, obrywy oraz następuje znaczne przesunięcie zerw.

Pora letnia odznacza się stosunkowo dużą stabilnością klifów. Do najważniejszych procesów należy odpadanie, osypywanie i deflacja. Na klifie i u podnóża klifu częste są niewielkie stożki osypiskowe. W okresie wilgotnego lata widać wyraźnie ślady spływów i efekty splukiwania. Duże zmiany w morfologii klifu powodują ulewy o charakterze nawalnym.

Dla pory letnio-jesiennej obserwuje się zwiększoną efektywność procesów morfogenetycznych. Okres ten cechuje się stosunkowo intensywnym oddziaływaniem abrazji, splukiwania, spelzywania, zsuwania, osuwania, odpadania i obrywania. W wielu miejscach klifu zarysowują się pęknięcia i szczeliny w tworach piaszczystych i gliniastych, inicjujące powstanie osuwisk i zerw.

Słowniczek:

- ABRAZJA** - *Proces niszczenia brzegów morskich przez pływy (przy pływy i odpływy) oraz falowanie.*
- DEFLACJA** - *Wywiewanie luźnego piasku przez wiatr.*
- DENUDACJA** - *Proces obniżania się powierzchni Ziemi wskutek usuwania przez wodę i wiatr materiału skalnego obnażanie podłoża.*

Najpiękniejsze klify:

Kawcza Góra – idziemy Promenadą Gwiazd na prawo od moła w stronę widocznych z daleka wzniesień. Po drodze mijamy hotel Amber, kompleks hotelowy Slavia, Rybak, Merlin i dochodzimy do granicy Wolińskiego Parku Narodowego. Szlakiem spacerowym, początkowo schodami, a następnie łagodnym stokiemy idziemy krawędzią wysokiego, „martwego klifu” porośniętego drzewostanem bukowo-sosnowym. W czasie spaceru mijamy kilka punktów widokowych na Zatokę Pomorską (przesłoniętych nieco przez drzewa). Osiągamy szczyt Kawczej Góry, zbudowany punkt widokowy na wysokości 62 m n.p.m. daje możliwość zapoznania się ze zjawiskiem abrazji morskiej wybrzeża klifowego oraz pozwala podziwiać piękną panoramę morza.

Wzgórze Gosań- w odległości około 4 km od OW GRODNO II w stronę Międzyzdrojów przy drodze Międzyzdroje-Kołobrzeg znajduje się parking, zostawiając środek lokomocji udajemy się na 15 minutowy spacer na punkt widokowy – najwyższe wzniesienie wybrzeża wyspy Wolin (95m n.p.m), z którego rozciąga się wspaniały widok na Zatokę Pomorską

2.2 Stanowisko Tajnej Broni Niemieckiej Typu V-3

(Działo wielokomorowe-STONOGA)

Pomysł budowy działa, w którym pocisk wystrzeliwany jest ciśnieniem gazów z wielu komór ładunkowych w 1878 podał francuski inż. Perraeux. Projekt zaczął być realizowany w 1942 roku przez A. Coendersa w celu opracowania nowej broni dalekosiężnej dla ostrzeliwania Londynu. Pocisk (90 kg) kaliber 110 mm był stopniowo rozpędzany w 130 m gładkiej lufie (kaliber 152,5 mm) przez kolejne odpalane ładunki i miał osiągnąć donośność do 160 km. Pocisk (przypominający raketę) podczas lotu był stabilizowany przez rozkładające się lotki. Jednak nie posiadał własnego napędu ani urządzeń kierujących, co jest cechą rakiet. W Zalesiu powstały 3 stanowiska: 1 o skróconej wersji i 2 pełnowymiarowe. Największym problemem było rozrywanie się segmentów lufy podczas próbnych strzelań. W związku z kończącą się wojną urządzenia zdemontowano i wywieziono. Zachowały się fundamenty 3 torów oraz bunkier amunicyjny. Do celów bojowych broni tej nie użyto.

2.3 Jeziora Wolińskiego Parku Narodowego

W krajobrazie Wolińskiego Parku Narodowego pod względem hydrograficznym dominują jeziora. Na wyspie spotykamy głównie jeziora rynnowe. W centralnej części wyspy Wolin jeziora: Łuniewo, Warnowskie, Rabiąż, Czajcze, Domysłowskie, Żółwino, Kołczewskie i Koprowo tworzą malowniczy łańcuch ośmiu jezior wolińskich. Cztery z nich (Warnowskie, Rabiąż, Czajcze i Domysłowskie) znajdują się w granicach Wolińskiego Parku Narodowego. Układ rynnowy świadczy o tym, że kiedyś były one połączone i stanowiły koryto odpływowe dla wód topniejącego lodowca. Okres ich powstania wiąże się z ostatnim zlodowaceniem (ok. 12 tysięcy lat temu). Jeziora leżące w rynnach są jeziorami przepływowymi, które odwadnia Lewińska Struga. Jeziora rynnowe występują zazwyczaj w postaci ciągów, są długie, poprzedzielane płycznami, mają strome brzegi, urozmaiconą rzeźbę dna, są wąskie oraz osiągają znaczne głębokości. Jeziora wolińskie spełniają prawie wszystkie te parametry, tworzą bowiem ciąg jeziorny, poprzedzielany progami i posiadają strome brzegi. Z reguły są one płytkie. Jezioro Czajcze posiada głębokość maksymalną 6,0 metrów, zaś pozostałe nie osiągają 4,0 metrów. Prawdopodobnie jeziora te pierwotnie były o wiele głębsze, lecz pod wpływem dużego tempa zamulenia doszło do szybkiego spłylenia. Jeziora od swojego powstania ulegają ciągłemu, naturalnemu procesowi przyrodniczemu - wypłycań i zarastaniu. Czynnikiem sprzyjającym szybkiemu zamulaniu jest duży przyrost biomasy w poszczególnych zbiornikach. Osady dennie osiągają duże miąższości i są bogate w składniki organiczne. Działalność człowieka często ten proces przyspiesza. Największym zagrożeniem dla tych jezior jest skażenie wód nie tylko samych jezior, ale przede wszystkim również ich zlewni; główną przyczyną jest stosowanie nawozów sztucznych, pestycydów i innych środków chemicznych. Związki te przenikają do wód gruntowych i spływają do jezior. Brak kanalizacji w miejscowościach położonych w zlewni jezior powoduje dopływ niepożądanych związków zarówno z gospodarstw domowych jak też hodowli zwierząt. W konsekwencji prowadzi to do użyźnienia środowiska wodnego, stymulując nadmierny rozwój roślinności kwiatowej oraz mikroskopijnych glonów. Proces ten nosi nazwę eutrofizacji czyli użyźnienia. Objawy te najbardziej widoczne są na jeziorze Warnowskim, do którego przylega osada Warnowo. **Jezioro Czajcze** jest chyba najbardziej malowniczym z jezior Parku i cieszy się dużym zainteresowaniem turystów. Posiada charakterystyczną linię brzegową, z rozdzielającym jezioro na dwie części półwyspem. Pod względem wielkości jest drugim - po Koprowie - jeziorem na Wolinie. Na uwagę zasługuje również jezioro znajdujące się na południowym zboczu Doliny Trzciągowskiej, w miejscowości Wapnica, powstałe na wskutek zalania wodą kopalni kredy pizającej, nazwane ze względu na swój nietypowy kolor jeziorem **Turkusowym**. Kolor bierze się z odbicia promieni świetlnych od wapiennego podłoża, w słoneczne dni woda przybiera wyraźnie turkusowy odcień. Po dawnej kopalni pozostało zagłębienie, zajmowane obecnie przez jezioro (obejmuje powierzchnię około 6,74 ha), którego głębokość wynosi 21,2 m.

Zainteresowanie wzbudza także śródlądowe jezioro z wysepką, mające kształt siedmioramiennego gwiazdy, jezioro Gardno. (znajduje się 2,5 km od OW „Grodno II w kierunku Międzyzdrojów) Należy ono do jezior moreny dennej i w związku z tym charakteryzuje się silnie rozwiniętą linią brzegową oraz obecnością przegłębień dochodzących do 7 m. Położone jest na wysokości 16,9 m. n.p.m. (jest najwyższym jeziorem na wyspie). Z jeziorem tym związane są liczne legendy. Jedną z nich opowiada o pięknej dziewczynie Steńce, uwiedzionej przez okolicznego pana, która postanowiła zemścić się za swoje krzywdy i stanęła na czele bandy nękającej posiadłości książęce. Historia

skończyła się smutno dla dziewczyny, która utonęła w wodach jeziora uciekając przed księżącą zasadzką. Obecna powierzchnia jezior wolińskich jest około dwa razy mniejsza od pierwotnej powierzchni jezior. Ma to związek z szybką ewolucją tych jezior. Przyczyną takiego tempa zaniku jezior jest kilka, m.in. zarastanie brzegów. Około 10% powierzchni jezior pokrytych jest wynurzoną roślinnością wodną, a zarośnięcie linii brzegowej wynosi średnio 60%. Do innych przyczyn zaliczyć można warunki klimatyczne, duży przyrost obumierającej biomasy, a także akumulację osadów klasycznych.

2.4 Rezerwat Żubrów

Rezerwat zajmuje powierzchnię 16,85 ha. Z centrum Międzyzdrojów jest do niego 1,3 km (30 minut pieszej wycieczki, dookoła trasa rowerowa). Ze względu na ubogie możliwości pokarmowe wolińskich borów i buczyn, żubry muszą przebywać w hodowli zamkniętej.

Żubry mają do swojej dyspozycji dwie kwatery: letnią, o powierzchni 4 ha i zimową, o powierzchni 14 ha, pomiędzy którymi zbudowano drewnianą paszarnię. Za ogrodzeniem ustawiono tarasy widokowe, a wejścia strzeże ozdobna brama. Na tak przygotowany teren przywieziono w lipcu 1976 roku cztery żubry z Borek i Białowieży: krowę "Pominę", byka "Podskakiewicza" oraz dwie jałówki "Pompeję" i "Podwyżkę". Obecnie większość zwierząt żyjąca na terenie żubrowiska tu właśnie się urodziła. Przeciętnie co roku rodzi się 1-2 cieląt. W różnych okresach liczba żubrów wahała się od 6 do 12. Obecnie wynosi 6. Co pewien czas sprowadza się żubry z zewnątrz, aby uniknąć tzw. hodowli wsobnej, czyli zbyt bliskiego pokrewieństwa między osobnikami. Żubry nizinne, do których zaliczane są także żubry wolińskie, są wpisywane i specjalnie oznaczane w Księdze Rodowodowej Żubrów. Ich imiona w Polsce zaczynają się na sylabę PO. Jak ustalono, ostatni żyjący na wolności żubr z tej linii zginął w Puszczy Białowieskiej w 1919 roku, do czego w dużej mierze przyczyniła się I wojna światowa (działania wojenne, kłusownictwo). Do restytucji wykorzystano 12 żubrów, ocalałych w ogrodach zoologicznych i zwierzyńcach Europy (5 byków i 7 krów).

Niestety drugiego podgatunku żubra, kaukaskiego (górskiego) nie udało się odtworzyć, ponieważ ocalał tylko jeden osobnik. Byk ten jednak z białowieskimi żubrzcami dał liczne potomstwo, stąd wyróżniamy obecnie linię żubrów białowiesko-kaukaską. Osobniki z tej linii otrzymują imiona w polskich rezerwach zaczynające się na sylabę PU.

W rezerwacie spotkać też możemy w odrębnej zagrodzie osłabione, chore lub osierocone sarny i dziki. Gdy jest to możliwe, po dojściu do zdrowia, zwierzęta te wypuszczane są na wolność. Stałym mieszkańcem rezerwatu jest również orzeł bielik o imieniu Jurand. Nie zostanie on nigdy wypuszczony na wolność, ponieważ nie dałby sobie rady - jest ślepy. Wszystkie zwierzęta mają zapewnioną stałą opiekę, również weterynaryjną.

Rezerwat czynny jest codziennie oprócz poniedziałku w godz. 10.00-19.00, cena biletu 3zł. Dojście od strony Międzyzdrojów lub drogi Międzyzdroje - Kamień Pomorski.

Szlaki turystyczne

Niebieski szlak nad zalewem Szczecińskim i Dziwną dł. 74,5 km: Międzyzdroje (muzeum) - Wzgórza Kozierowskiego - Wicko - Wapnica - Lubin - Karnocice - Mokrzyca - Wolin - Reclaw - jez. Ostrowo - Piaski Wielkie - Sibin - Połchowo - Kamień Pomorski - Żółcino - Wrzosowo - Dziwnówek.

Na całej trasie można podziwiać Zalew Szczeciński, panoramę Obniżenia Kodrąbskiego oraz "wspiąć się" na Góry Mokrzyckie.

Co warto zobaczyć na trasie: **Karnocice** wieś rybacka nad Zalewem Szczecińskim, 6 km na zachód od Wolina. Najstarsze ślady osadnictwa pochodzą z IX w. Część obecnej, starej zabudowy pochodzi z przełomu XIX i XX w. Jako "Charnetiz" Karnocice były wymieniane już w roku 1186. **Dargobądz** wieś letniskowa. W źródłach pisanych z roku 1297 występuje pod nazwą "villam darghebanz sitam in terra Wolyn". **Wiejkowo** niewielka wieś położona na południowy-wschód od Wolina. Pierwsza informacja pisana pochodzi z 1299 roku, gdzie mówi się o istnieniu dwu osad: niemieckiej "Wekow Teutonicum" i słowiańskiej "Slavico Wekow". Obie stanowiły lenno rodu von Guttersberg. W XVIII w. majątek znajdował się w rękach rodu von Plotz. W roku 1864 Wilhelm von Plotz wznosił renesansową rezydencję w typie willi włoskiej. Krypty grobowe rodziny von Plotz znajdują się w miejscowym kościele, który zbudowano na miejscu dawnego, XVIII wiecznego, strawionego przez ogień 150 lat temu. **Mierzecin** wieś na wschodnim brzegu jeziora Ostrowo. We wsi myśliwski dwór neobarokowy, wzniesiony w 1902 - 1910 przez rodzinę von Plotz. Wokół XVII wieczny park z pomnikowymi okazami kasztanowca, dębu szypułkowego, wiązu. Na północnym krańcu wsi kościół, o którym pierwsze wzmianki pochodzą z roku 1288. Wewnątrz kościoła epitafium rodu von Flemingów z 1688 roku i XIX wieczna neogotycka chrzcielnica ze sztucznego kamienia. Cmentarz przykościelny założony został na przełomie XV i XVI wieku. **Troszyn** niewielka miejscowość położona 7 km na wschód od Wolina. W źródłach pisanych z roku 1299, gdy stanowiła lenno rodu von Karłow z pobliskiego Parłowa, występuje pod nazwą "Trosin" i "Tessin". Obecna zabudowa wsi pochodzi z połowy XX w. **Piaski Wielkie** wieś położona na wschód od Wolina. Na miejscu odbudowany i funkcjonujący jako luksusowy hotel - dwór, który został zbudowany przez Richarda von Fleminga w 1935 roku. **Dramino** typowa folwarczna wieś, położona 7 km na północny-wschód od Wolina. W centrum folwark założony XVIII wieku przez rodzinę von Flemingów, złożony z 24 budynków. Magazyn zbożowy z 1906 roku. Znaleziono tutaj jeden z największych skarbów (monety i ozdoby srebrne, 11469 kg) zakopanego po roku 950. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z roku 1195, kiedy to papież Celestyn III nadał "villam Dramine" klasztorowi w Uznamiu.

Czerwony szlak "Morski" dł. 11,8 km: Wiselka - Świetoujść.

Czas przejścia około: 5-5,5 godziny. Odcinek woliński jest częścią Nadmorskiego Szlaku im. Czesława Piskorskiego i Europejskiego Szlaku Dalekobieżnego E9. Co warto zobaczyć na szlaku: **Wiselka** - miejscowość wczasowa, atrakcyjnie położona na skraju Wolińskiego Parku Narodowego, w odległości 1,5 km od brzegu Bałtyku. Na południu leży rynnowe jezioro Wiselka (pow.20 ha, maksymalna głębokość 8 m) z piękną plażą. Można w nim łowić węgorze, szczupaki, leszcze i liny. Udokumentowane dzieje tej miejscowości sięgają czasów zamierzchłych i wiążą się z Wolinianami. Ślady osady, datowanej na IX-XII wiek znaleziono nad jeziorem. **Latarnia Kikut** - stoi przy szlaku 2.5 km na północ od Wiselki, na wzniesieniu Strażnica (74 m n.p.m). **Rezerwat im. dr S. Jarosza** o powierzchni 9,45 ha, zlokalizowany na północny-zachód od Wiselki. Znajdują się tutaj chronione kępy buczyny storczykowej, otoczone borem sosnowym. **Świetouść** miejscowość położona między

Bałtykiem o jeziorze Koprowo. W XII-XIV wieku była tu osada słowiańska wymieniana w źródłach pisanych pod nazwą "Zwantust" (1186 r.), "Swantust" (1274 r.), "Zwanteuhocole" (1277 r.). W XIX wieku była własnością rodziny Noebel z Chynowa.

Żółty szlak "Wineta" dł. 6,5 km: Wolin PKP - Wzgórze Młynówka - Wzgórze Wisielców - Wolin (muzeum). Czas przejścia około: 3-3,5 godziny. Winetą nazywał się Wolin w okresie gdy był stolicą pomorskiego plemienia Wolinian. Stąd też nazwa szlaku, który prowadzi wokół miasta i pozwala obejrzeć wszystkie jego najważniejsze miejsca i zabytki

Czarny szlak "Warnowski" dł. 0,6 km" Warnowo - Warnowo. Czas przejścia około: 1 godzina.

Co warto zobaczyć: **Warnowo** wieś położona na północny-zachód od Wolina, nad jeziorami Warnowo i Rabiąż. Ślady ludzkie sięgają tu epoki kamienia. W młodszej epoce brązu dużą osadę zamieszkiwała ludność należąca do kultury łużyckiej. W okresie słowiańskim, w IX-XII wieku na półwyspie znajdowało się grodzisko. Pierwsze pisemne przekazy o tej chłopsko-rybackiej miejscowości pochodzą z XVI w., gdy w 1596 r. książę Jan Fryderyk wybudował tutaj zamek myśliwski, całkowicie zniszczony w wieku XVIII. Na zachodnim krańcu wsi znajduje się zagroda leśniczego z 1896 r., a na przeciwko żywotnik olbrzymi (obwód 410 cm).

Zielony szlak "Stepnicki" dł. 31 km: Wolin PKP - Reclaw - Gogolice - Zagórze - Skoszewo - Czarnocin - Gąsierzyno - Stepnica.

Co warto zobaczyć: **Reclaw** wieś położona na przewężeniu Dziwny w miejscu przeprawy do Wolina. Ślady osadnictwa datują się już od neolitu (liczne znaleziska narzędzi kamiennych i krzemienych). W źródłach pisanych, Reclaw po raz pierwszy pojawia się jako "Wenkenhagen" w roku 1291. W średniowieczu należał po części do Wolina i do klasztoru cysterek. W 1686 folwark był już własnością grafa Schlippenbacha ze Stepnicy. W XIX w. Reclaw został kupiony przez rodzinę Ferno, która posiadała go do 1939 roku. **Gogolice** wieś na wschodnim brzegu Dziwny, 2,5 km od Wolina. Z nieistniejącego dziś a zniszczonego zaraz po 1945 roku XVIII wiecznego folwarku, pozostał duży budynek magazynu zbożowego. Po jego południowej stronie resztką parku dworskiego z pojedynczymi lipami, świerkami i grabami. **Zagórze** wieś w pobliżu Zalewu Szczecińskiego, 7 km od Wolina. Dwór zbudowany w roku 1838, wyremontowany w 1970 roku. Z zabudowy folwarcznej sprzed 1939 r. zachowały się kuźnia, lodownia, budynki gospodarcze. Pod nazwą "Szager" wieś była własnością rodu von Fleming do końca XIX w. **Skoszewo** wieś położona 7,7 km na południe od Wolina. Szkoła (początek XX w.), zagrody chłopskie (XIX w.). Od XIV w. do połowy XIX w. była własnością rodu von Paulsdorf.

Zielony szlak "Leśny" dł.16.8 km: Międzyzdroje - Warnowo - Kołczewo. Czas przejścia około: 7,5-8,5 godziny. Szlak leśny przez Pojezierze Wolińskie, zwane Warnowsko-Kołczewskim.

Co warto zobaczyć: *rezerwat żubrów* znajdujący się na terenie gminy Międzyzdroje. Pierwsze żubry sprowadzono tutaj z Puszczy Boreckiej w 1976 r. Już w tym samym roku przyszło na świat pierwsze żubrzątko. Wszystkie imiona żubrów zaczynają się na sylabę "po-", pochodzącą od słowa Poland, (Pomorzanka, Pomina, Pompea, Podskakiewicz). Warto wiedzieć, że właśnie z Pomorza zachodniego pochodzi najstarszy opis polowania na żubry. W roku 1107, podczas swej wyprawy na Szczecin takie łowy zorganizował książę Bolesław Krzywousty. *Pojezierze Wolińskie* szlak biegnie obok siedmiu jezior: Łuniewo, Warnowo, Czajcze, Domysłowskie, Żółwińskie, Wiselka i Kołczewskie. Wszystkie mają charakter polodowcowy i znajdują się na skraju głównego pasa wolińskiej moreny czołowej. **Kołczewo**

wieś letniskowa, położona 13 km na północ od Wolina, na brzegu jeziora Kołczewo (pow. 49 ha, głębokość 4 m). Nad jeziorem ślady grodziska z XII wieku. We wsi wiele przykładów budownictwa ludowego i XIX wieczy, neogotycki kościół, a w nim późnobarokowy, drewniany krucyfiks (koniec XVIII w.), neogotycka ambona (koniec XIX w.), chrzcielnica (XIX w.), neobarokowy świecznik mosiężny ufundowany w 1896 roku przez rentiera Salzwedela i jego żonę. W pobliżu stylowego dworku z XIX wieku (obecnie szkoła podstawowa) rosną dwa potężne jesiony-pomniki, "Przemko" i "Miłko". Początki trwałego osadnictwa sięgają kultury łużyckiej. Wolinianie pozostawili po sobie grodzisko (XII w.) i 6 osad. Na tym miejscu powstała później wioska średniowieczna, wymieniana w źródłach pisanych w roku 1311 jako "Koltzove", "Caltzov". W 1492 r. wymieniony został w dokumentach proboszcz z Kołczewa - Detlevus Goesz.

Pieszne wędrówki (start OW Grodno II)

- plażą na zachód do Międzyzdrojów (ok.2,5 h w jedną stronę)
- plażą na wschód do latarni morskiej (ok.2 h w jedną stronę)
- duktami leśnymi do Wiselki

Wycieczki rowerowe (start OW Grodno II)

- do rezerwatu żubrów
- do Wiselki
- wokół kompleksu jezior Pojezierza Wolińskiego

Najbliższe miasta i miejscowości:

- Międzyzdroje - 8 km: kościół, poczta, restauracje, sklepy, molo, Muzeum Przyrodnicze WPN, liczne imprezy sezonowe;
- Lubin - 15 km: kościół, grodzisko słowiańskie, punkt widokowy "Zielonka" (piękna panorama delty Świny i okolic), pomniki przyrody;
- Wolin - 20 km: neogotycki ratusz z 1813 r., pozostałości murów obronnych, ruiny kościoła z XV w., cmentarzysko kurhanowe z X w.;
- Świnoujście - 25 km: port promowy (wycieczki do Niemiec, na wyspę Bornholm);
- Kamień Pomorski - 30 km: katedra z przełomu XII i XIII w. (koncerty organowe);
- Goleniów - 60 km: lotnisko krajowe;
- Szczecin - 100 km

4.1 Międzyzdroje

Międzyzdroje to szeroka słoneczna plaża i tysiące letników zażywających kąpiele morskiej. To letnia stolica Pomorza o 150-letniej tradycji. Tonące w zieleni pensjonaty i domy wczasowe, promenada nadmorska zamieniająca się każdego letniego wieczoru w deptak spacerowy tworzą specyficzną atmosferę tego uroczego kameralnego kurortu położonego na wyspie Wolin, w północno-zachodnim krańcu Polski.

Tradycje wczasowe Międzyzdrojów sięgają 1830 roku, kiedy to radca sanitarny z Berlina dr Oswald rozstawił w swoich publikacjach walory lecznicze nadmorskiej miejscowości Misdroy.

Pierwotna nazwa miejscowości **Misdroige i Misdroie** zachowała się w XV-wiecznym akcie darowizny księcia Bogusława I na rzecz prepozytury katedralnej w Kamieniu. Wcześniejsze źródła podają, że na terenie tym były dwie osady: **Kępieńce (Campenz)** oraz **Żelazo (Selazo)**. Kępieńce leżały na południe od obecnego miasta, natomiast Żelazo badacze lokują w rejonie obecnej miejscowości Zalesie (tradycje hutnictwa).

W połowie XIII wieku w centrum dzisiejszych Międzyzdrojów (u zbiegu ulic Krótkiej i Gryfa) powstała karczma, która obsługiwała główny trakt handlowy biegnący wzdłuż brzegu morza. Karczma pełniła ważną funkcję handlową. Zaopatrywała podróżnych w żywność, służyła jako miejsce zebrań mieszkańców wsi, sala sądowa, a także miejsce spotkań z urzędnikami księcia - do karczmy dostarczane były należne księciu daniny. Mieszkańcy trudnili się rolnictwem, hodowlą trzody, bydła, pszczelarstwem, myślistwem i rybołówstwem. Wojna trzydziestoletnia wyniszczyła całe Pomorze, ucierpiały i Międzyzdroje. Cała wyspa Wolin znalazła się pod panowaniem szwedzkim. W roku 1715 Wolin zajęły wojska pruskie, a pokój sztokholmski usankcjonował panowanie Prus nad Pomorzem. W ciągu XVIII wieku ludność wsi powiększyła się m.in. o osadników, byłych żołnierzy, którzy otrzymali tu działki. W tym czasie przeniesiono karczmę do Łubiewa, w związku z usypaniem grobli przez mokradła.

W XVIII wieku Anglicy odkryli i rozstawiili właściwości lecznicze morskich kąpiel. Odpoczynek nad morzem stawał się w Europie coraz bardziej powszechny. Moda na odpoczynek nad morzem na Pomorzu sięga początku XVIII wieku. W okresie tym pierwsi letnicy dotarli też do Międzyzdrojów.

W 1832 roku po przeprowadzeniu parcelacji biedna wioska szybko przekształciła się w modną miejscowość letniskowa. W roku 1835 urządzono pierwsze obiekty kąpieliskowe na plaży. Osobno dla pań i dla panów. W latach późniejszych następowała systematyczna rozbudowa pomieszczeń przystosowanych do przyjęcia letników. W roku 1842 gmina wybudowała kasyno. Około 1860 roku bogaty kupiec belgijski Lejeune zbudował najbardziej okazały budynek (dzisiejszy Dom Kultury), a w otoczeniu urządził park zdrojowy.

Obiekty te później odkupiła gmina przeznaczając je na Dom Zdrojowy.

Uruchomienie zakładu przyrodoleczniczego nadało Międzyzdrojom rangę uzdrowiska nadmorskiego. Począwszy od 1897 roku szereg pensjonatów było czynnych przez cały rok. W 1902 roku do Międzyzdrojów dotarła linia kolejowa, która ułatwiła dojazd ze Szczecina nad morze. W roku 1913 miejscowość uzyskała sieć wodociągową i kanalizacyjną, oddano do użytku miejską elektrownię. Dnia 1 lipca 1906 roku oddano uroczyście do użytku letników 300-metrowe moło, własność radcy Bóthera. Kurort posiadał więc nie tylko piękną zabudowę wczasową, ale i nowoczesne urządzenia techniczne, co znacznie polepszało warunki wypoczynku.

Począwszy od roku 1895 ukazywała się w Międzyzdrojach lokalna gazeta, publikująca zestawienia gości letnich oraz reklamy pensjonatów i zakładów usługowych. Gazeta drukowana była we własnej drukarni (dzisiejszy lokal Agnieszka). Gości każdego roku przybywało. W 1913 roku Międzyzdroje osiągnęły rekordową na owe czasy liczbę 20000 letników. Życie towarzyskie skupiało się w Domu Zdrojowym, gdzie obowiązywały stroje wieczorowe. Damy w jasnych strojach bez kapeluszy. Panowie w ciemnych garniturach i białych rękawiczkach. Orkiestra zdrojowa koncertowała codziennie, przy dobrej pogodzie - na promenadzie w muszli koncertowej. Pomost mola służył w okresie letnim jako przystań statków spacerowych, utrzymując stałą komunikację wodną z pobliskim Świnoujściem. Drugi port pasażerski znajdował się w niedalekim Zalesiu, gdzie dobijały statki ze Szczecina. W

okresie letnim odbywały się uroczystości z pokazami ogni sztucznych i wyścigami konnymi. W 1935 roku Międzyzdroje obchodziły uroczyste jubileusz stuletniej tradycji kąpieliska morskiego.

W okresie drugiej wojny światowej miasto ucierpiało niewiele. W latach 1945-1950 rozebrano kilkanaście budynków z cegły, którą przeznaczono na odbudowę Warszawy. Po wyzwoleniu Międzyzdroje otrzymały status miasta. Wyremontowano zakład przyrodoleczniczy i uruchomiono działalność uzdrowiskową. Większość zabudowy pensjonatowej wzdłuż promenady przejął Fundusz Wczasów Pracowniczych. Liczba miejsc w domach wczasowych wynosiła ponad 6000. W latach 1960 i 1970 powstało wiele zakładowych domów wczasowych. Największy ich kompleks w rejonie Kawczej Góry obejmuje trzy duże bloki wczasowe: Merlin, Rybak i Slavia. Od ponad 35 lat w Międzyzdrojach odbywa się Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej. W 1960 roku powołano Woliński Park Narodowy z siedzibą w Międzyzdrojach, który objął ochroną najpiękniejsze tereny wyspy Wolin. W 1962 roku utworzono Muzeum Przyrodnicze Parku, a w roku 1976 rezerwat żubrów. Obiekty te stanowią dużą atrakcję turystyczną Międzyzdrojów.

W 1991 roku tuż nad brzegiem morza powstał luksusowy hotel Amber Baltic, którego sylwetka przypomina wielki statek dziobem skierowany ku morzu. W hotelu odbywają się międzynarodowe konferencje i zjazdy. Goście korzystają z nowoczesnego pola golfowego w pobliskim Kołczewie.

Międzyzdroje konsekwentnie rozwijają swoją funkcję wypoczynkową i uzdrowiskową. (...) Perła Bałtyku, podtrzymując swoją dawną sławę kurortu, każdego lata zapelnia się wielobarwnym tłumem podążającym w kierunku plaży, gdzie czeka morze.

4.2 Kamień Pomorski

Historia

Kamień Pomorski należy do najstarszych miast na Pomorzu Zachodnim. Pierwsze ślady osadnictwa pochodzą z czasów starożytnych. Już w IX w. na terenie obecnego miasta był gród, a w X w. obok grodu istniało podgrodzie. W 1175 r., po zniszczeniu Wolina przez Duńczyków, przeniesiono do Kamienia Pomorskiego stolicę biskupią Pomorza, a więc i Kamień, często zagrożone było duńskimi najazdami. W czasie walk (1170 - 1185 r.) miasto zostało poważnie zniszczone. Książę Bogusław II poddał się w 1186 r. Przez następne 38 lat przeszło ono pod panowanie Duńczyków. Niekorzystnie wpłynęło to na rozwój miasta. W 1274 r. książę Barnim I nadał Kamieniowi Pomorskiemu prawa miejskie. Nowe polokacyjne miasto powstało na starym obronnym podgrodziu słowiańskim. Nadanie praw miejskich zapoczątkowało nowy etap w rozwoju miasta, trwający do 1478 r., kiedy to Bogusław X zjednoczył całe Pomorze Zachodnie. W tym okresie mieszkańcy Kamienia zajmowali się przede wszystkim rolnictwem, rybołówstwem, rzemiosłem i w małym stopniu handlem. Dobre połączenia lądowe z nadmorskimi miastami niemieckimi wyznaczyły szlak handlowy przechodzący przez Kamień do Kołobrzegu, Słupska i Gdańska. Dzięki przywilejom książęcym handel zaczął rozwijać się w samym Kamieniu. Miasto utrzymywało ścisłe kontakty z Hanzą. W 1308 r. na Kamień napadli Brandenburczycy. Wówczas to całe miasto spłonęło. W pierwszej połowie XIV w. zaczęto budować mury miejskie.

Wokół miasta wzniesiono osiem wież obronnych, w tym trzy od strony Zalewu (rybacka, miejska i maślana). Od strony lądu miasto zabezpieczał mur z pięcioma wieżami i dwiema fosami. Umocnienia te nie obejmowały katedry i zabudowań kapitulnych. Były one obwarowane osobnym murem. Z biegiem czasu w obrębie miasta powstało wiele sakralnych i świeckich budowli. W XIV w. wzniesiono także ratusz będący siedzibą rady miejskiej, cechów i sądu ławniczego.

Po śmierci księcia Bogusława XIV, ostatniego przedstawiciela rodu Gryfitów, o wpływy na Pomorzu rywalizowali Szwedzi i Brandenburczycy. Wojna trzydziestoletnia (1618 -1648) przyczyniła się do znacznego wyniszczenia całego Pomorza, nie oszczędziła też Kamienia. Wycofujące się wojska spaliły miasto. W 1630 r. Kamień zajęli Szwedzi, a w 1679 r. panowali tu Brandenburczycy. Nastąpiły wówczas długie lata pokoju.

Wśród kamieńskich legend zachowały się następujące przekazy:

- o wielkim skarbie pomorskiej piratki Steńki w zasypianym kanale łączącym dawniej jezioro Gardno z morzem;
- ukształtowaniu grodu na rzucie poziomym łodzi rybackiej - symbolu morskiego charakteru miasta w przeszłości;
- nazwie miasta pochodzącej od wielkiego narzutowego Głazu Królewskiego leżącego w wodach Zalewu.

Ziemię Kamieńską od zachodu ogranicza Dziwna i jej rozlewiska, od północy Bałtyk, a południową granicę stanowi przepiękna Puszcza Goleniowska, słynąca ze starego, unikalnego drzewostanu.

Kamień Pomorski to piękne miasteczko leżące nad brzegiem Zalewu Kamieńskiego, 10 m.n.p.m., w odległości 8 kilometrów od Bałtyku. Jednakże bezpośredni dostęp do morza drogą wodną ma przez rzekę Dziwnę. Obszar miejscowości wynosi 9 km², a obszar gminy, której jest siedzibą - około 209 km². Gminę zamieszkuje 15,5 tysiąca osób, w tym w mieście około 10 tysięcy. Rozlewiska wodne (Zalew Kamieński, rzeka Dziwna, Zatoka Cicha) dają idealne warunki do uprawiania sportów wodnych i czynnego wypoczynku na wodzie (żeglarstwa, kajakarstwa, windsurfingu oraz wędkarstwa).

Kamień Pomorski posiada wspaniałe warunki klimatyczne oraz bogactwa naturalne w postaci źródeł solankowych. Walory te przyczyniły się do rozwoju lecznictwa uzdrowskiego.

"Uzdrowsko Kamień Pomorski" w procesie leczniczym i rehabilitacyjnym wykorzystuje naturalne unikalne surowce lecznicze w postaci solanki jodkowo-bromkowo-chlorkowej oraz bogatych złóż borowinowych, powstałych w wyniku procesów chemicznych i mikrobiologicznych. Uzdrowsko specjalizuje się w leczeniu chorób narządów ruchu powstałych z przyczyn urazowych, reumatologicznych, neurologicznych oraz chorób krążenia, w tym wczesną rehabilitacją kardiologiczną po zawale mięśnia sercowego oraz schorzenia górnych dróg oddechowych.

"Uzdrowsko Kamień Pomorski" posiada basen solankowo-rehabilitacyjny. Ciepła solanka korzystnie wpływa na choroby zwyrodnieniowe i dyskowe kręgosłupa, ukształtowanie się prawidłowej sylwetki dziecka.

Leczenie i rehabilitacji przedsiębiorstwo prowadzi w formie leczenia pobytowego dla kuracjuszy posiadających aktualne skierowania (wydane przez Wojewódzkie Komisje Lecznictwa Uzdrowskiego w miejscu zamieszkania) oraz kuracjuszy, którzy mogą wykupić pełnopłatną formę leczenia.

Działalność lecznicza prowadzona jest w Szpitalach Uzdrowskich **"Mieszko"** i **"Dąbrówka"** zlokalizowanych w Kamieniu Pomorskim oraz w ośrodkach sanatoryjno-wczasowych nad morzem w Międzywodziu, Łukęcinie i Pogorzelicach.

W ramach kompleksu zabiegowego należy uwzględnić następujące zabiegi: balneologiczne z wykorzystaniem naturalnych surowców - solanki i borowiny, wodolecznice - hydroterapia - leczenie wodą (bicz szkockie), kinezyterapeutyczne - masaże suche, ćwiczenia bierne i czynne, fizykoterapeutyczne - okłady parafinowe, ultradźwięki, galwanizacje, elektrostymulujące.

Do Kamienia Pomorskiego przyłgnęły określenia: **"Uzdrowsko, miasto zabytków i festiwali"** oraz **"Letnia muzyczna stolica Polski"** ze względu na odbywający się tu **Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej**.

Zabytki

Katedra

Najwspanialszym pomnikiem historii i zarazem największym obiektem zabytkowym Kamienia Pomorskiego jest **katedra**. Ufundował ją książę Kazimierz I. Kamień węgielny pod jej budowę położono 15 sierpnia 1176 r. Świątynię wzniesiono w miejscu dawnego kościoła misyjnego zbudowanego w czasach misji chrystianizacyjnej Ottona z Bambergu w 1124 r. Fundacja wiązała się z decyzją papieża o przeniesieniu stolicy biskupstwa z Wolina do Kamienia (1175r.). Katedrę zbudowano na planie krzyża łacińskiego. Cała jest z cegły (wyjątek stanowi północna ściana transeptu i znajdujący się tam romański portal zbudowany z granitowej kostki).

W 1308 r., po najeździe na Pomorze Brandenburczyków i częściowym zniszczeniu katedry, rozpoczęto odbudowę i rozbudowę świątyni. Do 1385 r. wzniesiono w stylu gotyckim trójnawowy korpus katedry: dwie nawy boczne i główną środkową. Sklepienia nawy głównej oparto na dwunastu filarach symbolizujących dwunastu apostołów. Do nawy północnej dołączono wirydarz - czworoboczny plac otoczony krążkami. Od strony zachodniej korpusu zbudowano wieżę, która nie zachowała się do czasów współczesnych. Obecna jest trzecią z rzędu (powstała w 1934 r.). Poprzednią gotycką z XIV w. zniszczono podczas wojny trzydziestoletniej, a neogotycką z XIX w. rozebrano do połowy, zmieniając jej kształt oraz dach. Pod koniec XV w. katedra otrzymała nowy ołtarz główny - gotycki tryptyk ze sceną Zaśnięcia, Wniebowzięcia i Koronacji NMP w części środkowej, scenami z życia św. Jana Chrzciciela w lewym skrzydle i dziejami św. Faustyna w prawym. Z tego samego okresu pochodzą znajdujące się w prezbiterium rzeźby św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty. Tu również zachowały się XV-wieczne dębowe stalle z bogatym ornamentem liściastym. Na uwagę zasługuje również pochodzący z końca XV w. krucyfiks. Umiejscowiony jest nad kratą przy wejściu do prezbiterium. Z krzyża wyrastają symboliczne pąki i kwiatony. Jest to charakterystyczna cecha krucyfiksów strefy nadbałtyckiej.

W 1544 r. zmarł ostatni katolicki biskup. W latach 1544 - 1648 świątynia była siedzibą luterańskiej kapituły, a następnie stała się kościołem unijno-ewangelickim. Wnętrze katedry wzbogaciły barokowe organy (1669 r.), ambona (1683 r.), lektoryjna krata z ołtarzem przed prezbiterium (1684 r.) oraz piękna krata wokół XIII-wiecznej chrzcielnicy kamiennej (1685 r.). W podziemiach katedry chowano książąt zachodniopomorskich i biskupów kamieńskich. Po zakończeniu II wojny światowej katedra znowu stała się katolickim kościołem parafialnym. Decyzją papieża Pawła VI w. roku 1972 utworzono diecezję szczecińsko-kamieńską, a katedra w jej ramach stała się współkatedrą.

Wirydarz katedralny

Wzniesiono go na początku XIV w. Jest jedynym wirydarzem przykatedralnym w Polsce. W przeszłości służył do nabożeństw, procesji, medytacji i publicznych pokut. Ze względu na egzotyczną zieleń, która go otacza, stanowi najbardziej cichy i malowniczy zakątek zabudowań katedralnych.

Rosną tutaj stare, pozostające pod ochroną drzewa: 500-letnia tuja, 350-letni dąb i przeszło stuletni wiecznie zielony ostrokrzew. Obecny wygląd wirydarz przybrał w 1881 r. (wówczas go odrestaurowano). Obecnie na jego środku umieszczono granitową chrzcielnicę - studzienkę z XII w. W 1890 r. przeniesiono do wirydarza usunięte z posadzki katedralnej płyty nagrobne.

W ten sposób uchroniono przed zniszczeniem gotycko - renesansowe dzieła sztuki.

Skarbiec katedralny

W połowie XIV w. nad wschodnim skrzydłem krużganków dobudowano cztery gotyckie sale najstarszego (według przekazów Jana Długosza) i najbogatszego w Polsce skarbcza katedralnego. Znajdowały się tu liczne dzieła sztuki gromadzone przez stulecia. Zawierał on niegdyś ponad 1000 eksponatów najwyższej klasy. Pod koniec ostatniej wojny wyposażenie skarbcza wywieziono. Uważa się je za zaginione. Obecnie w pomieszczeniach skarbcza znajduje się muzeum przykatedralne: fotograficzna dokumentacja zaginionych eksponatów, cenne starodruki, rękopisy, inkunabuły pochodzące z biblioteki katedralnej, medale, cynowe naczynia i wszystko co ma znaczenie dla materialnej i duchowej kultury miasta.

Kamińskie organy

Barokowe organy w katedrze kamińskiej ufundował w 1669 r. ostatni po kądzieli z rodu Gryfitów, książę pomorski Ernest Bogusław de Croy i Arechot. Konstruktorem i budowniczym organów był Michał Berigel ze Szczecina. O wielkości instrumentu świadczą dane: 13 m szerokości, 9 m wysokości i 2660 piszczałek. Koszt budowy wyniósł 4000 talarów. Pierwszy koncert odbył się w grudniu 1672 r. Aby zachować pamięć o fundatorze nad wejściem do katedry, pod prospektem, umieszczono jego portret, inicjały, herb i stosowny napis nawiązujący do fundacji z 1669 r.

W czasie działań wojennych organy poważnie uszkodzono. Wyremontowano je w 1962 r. przywrócono instrumentowi dawną świetność. Osiągnął ponownie 47 głosów i ma teraz 3300 piszczałek.

Ratusz

Gotycki ratusz powstał na przełomie XIII i XIV w. Usytuowano go w centrum staromiejskiego rynku. Historię budowy ratusza można podzielić na sześć faz następujących o

sobie w odstępie kilkudziesięciu lat. Spowodowane to było koniecznością powiększenia istniejącej bryły budynku, bądź też odbudową po wojennych zniszczeniach. Za każdym razem radykalnie zmieniał się wygląd budynku. Dopiero w 1969 r., kiedy odbudowywano ratusz po II wojnie światowej, przywrócono mu pierwotny wygląd. Charakterystycznymi elementami ratusza są: podcień zajmujący parter szczytowej ściany wschodniej (służyła sadowi miejskiemu do odbywania rozpraw publicznych), dalsza część budynku (przeznaczona na halę miejską, w której odbywały się zebrania rajców miejskich, okazjonalne uroczystości oraz wymiana handlowa), XVI-wieczny szczyt południowy o bogatych dekoracjach maswerkowych (tu umieszczono w 1969 r. herb miasta). Obecnie ratusz jest siedzibą Urzędu Miejskiego.

Dwór kurii biskupiej

Usytuowany jest przy placu katedralnym. Powszechnie nazywa się go pałacem biskupim. Z dokumentów wynika, że w XIV-XVII w. służył jako siedziba kurii biskupiej. Charakterystycznymi elementami pałacu biskupiego są: renesansowy szczyt od strony północnej, XVI-wieczny wykusz na ścianie bocznej zachodniej należący do najlepszych dzieł tego rodzaju architektury na Pomorzu oraz trójbiegowa klatka schodowa wewnątrz budynku.

Kościół N.M.P

Znajduje się nad Zalewem Kamieńskim, w północno-wschodniej części miasta. Obecny kształt pochodzi z 1753 r. Jego pierwowzorem był kościół grodowy ufundowany przez biskupa Ottona z Bambergu w okresie jego misji chrystianizacyjnej w 1124 r. Po zniszczeniach w XVII w. przebudowano go w następnym wieku. Jest budowlą salową z trójbocznym zamknięciem od wschodu i wieżą od zachodu. Wieżę zwieńczono charakterystyczną dla baroku podwójną latarnią i hełmem.

Kościół św. Mikołaja

Wzniesiono go w XIV w. z cegły i niewielkiej ilości kamienia narzutowego. Pierwotnie był bezwieżną kaplicą szpitalną. Zwany był też szpitalem na górze, gdyż wzgórze, na którym był zbudowany, znajdowało się poza murami miasta. Najpierw był małą salową kaplicą wspartą od zewnątrz szkarpami. W wyniku późniejszych zmian około XVI w. dobudowano nowe przesło i charakterystyczną krytą gontem pięcioboczną wieżę.

Zabytki znajdujące się na terenie gminy Kamień Pomorski

1. **Benice** - Pałac Flemingów, park przydworski
2. **Górki Pomorskie** - pierwsza wzmianka o wsi z roku 1344, kościół z II poł. XV w.
3. **Giżkowo** – pałac
4. **Jarszewo** - wzmiankowane w roku 1308 jako Jarsow, kościół z pocz. XVI w., odbudowany po pożarze w 1634 r., rozbudowany w XVIII w., wewnątrz cenne wyposażenie renesansowo - gotyckie i barokowe. Wieża - dzwonnica drewniana z XVII w.
5. **Polchowo** - grodzisko z X - XII w. (Gardzka Kępa), miejsce widokowe - Zalew Kamieński z Wyspą Chrzęszczewską i Gardzką Kępą. Na Gardzkiej Kępie 70 gniazd czapli siwej w 120-letniej dąbrowie.
6. **Sibin** - ruiny kościoła z XIV w., park przydworski o założeniu francuskim z XVIII w.
7. **Śniatowo** - pałac, park nad Jeziorem Śniatowskim
8. **Trzebieszewo** - kościół z II po?. XV w., z roku 1544 sklepiona apsyda, oszkarpowana od zewnątrz, rozbudowany w końcu XVII w. Z roku 1569 pochodzi drewniana część wieży z ośmiobocznym, wysmukłym hełmem, w wieży ostrołukowy gotycki portal.

4.3 Wolin

Historia

Wolin, leżący na prastarym szlaku komunikacyjnym, łączącym miejscowości wybrzeża Bałtyku od Hamburga po Gdańsk, należy do najstarszych miast Pomorza. Najstarsze ślady ludzkiego bytowania na terenie dzisiejszej gminy Wolin sięgają epoki kamienia, czyli 4200-1700 lat p.n.e., a znaleziska świadczą o istnieniu osadnictwa nieprzerwanie, we wszystkich późniejszych epokach: brązu, żelaza, okresu wpływów rzymskich i wędrówki ludów. Osiadłe w tamtym czasie na terenie dzisiejszego Wolina pomorskie plemię Wolinian rozwinęło niezliczone ośrodki życia plemiennego a z samego Wolina - Winety w wieku X uczyniło największe miasto Europy.

Na przełomie VIII i IX wieku obok przeprawy przez Dziwną powstała osada. Położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych miało decydujący wpływ na jej dalsze losy. Już pod koniec IX wieku osada nabrała cech miejskich. Stała się stolicą plemienia Wolinian, a jednocześnie ośrodkiem kulturowym. Tereny objęte władaniem Wolinian sięgały aż po dzisiejszy Kamień Pomorski na północy i po Puszcę Goleniowską na południu, obejmowały powierzchnię około 1200 km kwadratowych. Szybko rozwijały się rzemiosła i handel. Szczyt rozkwitu Wolina przypadł na IX - XII wiek. O bujnej historii tego miasta mówią kroniki niemieckie i sagi skandynawskie. Różnie był nazywany: Jumne, Jomsborg, Julin, Wineta.

O Wolinie pisali Mnich Rymbart w "Żywocie Świętego Ausgara" spisany w około 870 roku, wspomina o nim arabski kupiec i podróżnik Ibrahim Ibn Jakub w 966 r. jako najpotężniejszym mieście nad Bałtykiem. Adam z Bremy w 1074 roku opisuje " *Odra to najbogatsza rzeka Slavonii. Przy jej ujściu stoi poważne miasto Jumneta, ośrodek wielce odwiedzany przez barbarzyńców i greków mieszkających naokoło. Jest to istotnie największe z miast, jakie są w Europie. Mieszkają w nim Słowianie i inne narodowości, Grecy i barbarzyńcy. Miasto to, bogate wszystkimi towarami północy, posiada wszelkie możliwe przyjemności i rzadkości. Jest tam garnek Wulkana, który mieszkańcy greckim ogniem nazywają* "...

W IX wieku Wolin istniał jako osada na szlaku kupieckim przy przeprawie przez Dziwną, przekształcona później w centrum polityczno - administracyjne państwa Wolinian. W 967 r. Mieszko włącza Wolin do Polski. Na przełomie X w. ponownie się usamodzielnia i osiąga szczyt swego rozwoju. Liczbę mieszkańców szacowano na około 9 tys., podczas gdy Gniezno i Poznań nie przekraczały wówczas 4 tysięcy. Po stronie południowej i północnej powstały przedmieścia, a w najbliższej okolicy podmiejskie osady.

Wiele opisów Wolina z czasów jego największej świetności i upadku odnaleźć można we wczesnej literaturze Skandynawskiej, zwłaszcza z lat 800 - 1050. Wolin wielokrotnie bierze udział w wojnach pomorsko - duńskich. W 1043 r. zdobywa go i niszczy duński król Magnus Dobry. W 1098 pod miasto podchodzą wojska duńskiego króla Eryka I i zdobywają podgrodzie i tyle bogactw, że o miasto już nie walczą. Odbudowany, prowadzi samodzielną politykę do 1121 roku, kiedy to Bolesław Krzywousty ponownie przyłącza Wolin do Polski. W 1124 r. przebywa tu misja chrystianizacyjna Ottona z Bambergu. W 1140 r. papież utworzył w Wolinie biskupstwo pomorskie. Pierwszym biskupem został kapelan B. Krzywoustego - Wojciech. W drugiej połowie XII w. upada rola handlu dalekosieżnego, będącego podstawą bogactwa mieszkańców. W roku 1173 miasto zostaje zdobyte i doszczętnie zburzone przez Duńczyków, na tej dacie kończy się właściwie historia Winety - Jomsborga, miasta które przez kilkaset lat tworzyło ważne, znane nad Bałtykiem imperium handlowe. Wolin już nie był w stanie powrócić do dawnej świetności. Poza doszczętnym spalaniem grodu w dużej mierze przyczyniło się do jego upadku zapiaszczenie i zamulenie Dziwny, co przypieczętowało upadek handlu. Przeniesienie biskupstwa do Kamienia było dopełnieniem upadku miasta. Na miejscu dumnego grodu aż do połowy XII wieku istniała jedynie wieś słowiańska, którą dopiero książę Barnim podniósł w roku 1278 do rangi miasta, na prawie lubeckim. W 1365 r. wymienia się miasto jako członka Hanzy. W 1485 r. urodził się w Wolinie jeden z propagatorów reformacji na Pomorzu - Jan Bugenhagen. W roku 1535 miasto przeszło na protestantyzm. W połowie wieku XVI rezydowała tutaj księżniczka Zofia, a w początkach wieku XVII - księżna Anna Brunszwicka. W czasie wojny 30 - letniej miasto zostało zniszczone i spalone. Od XI wieku do połowy XVII w. Wolin był częścią Księstwa Zachodniopomorskiego, rządzonego przez dynastię Gryfitów. Po wymarciu dynastii, tereny położone przy ujściu Odry, a więc i Wolin znalazły się pod panowaniem szwedzkim (od 1648 do 1720 r.), następnie przejęte przez Prusy a potem Rzeszę Niemiecką. W czasie II wojny światowej, podczas zdobywania go przez armię czerwoną został zniszczony w 70 %.

Całkowitemu zniszczeniu uległo stare miasto. Dzisiejszy Wolin to miasto liczące około pięciu tysięcy mieszkańców i spełniające rolę lokalnego ośrodka administracyjnego, handlowego i usługowego.

Zabytki

Wolin - miasto o wspaniałej i bogatej przeszłości kusi przybyszy historią, ciekawymi obiektami i interesującym krajobrazem. Już w dokumentach XIII-XV wiecznych zapisanych jest 35 miejscowości z terenu dzisiejszej gminy Wolin. Są to posiadłości książęce zarządzane przez kasztelanów, majątki zakonu cysterek i biskupstwa kamieńskiego oraz rodów rycerskich.

W Wolinie z dawnych, historycznych obiektów warto zwrócić uwagę na: **Katedrę św. Mikołaja**, z końca XIII w. Gotycka trzynawowa budowla z cegły, prezentuje typ halowy. Po raz pierwszy wspomniana w 1288 roku, kiedy została oddana zakonowi cysterek. W roku 1535, po przejęciu kościoła przez protestantów, pierwszym jego pastorem został, urodzony w Wolinie uczeń Marcina Lutra - Jan Bugenhagen. W 1628 roku kościół spłonął. Odbudowywano go prawie przez cały wiek, potem również (kolejno w latach: 1857, 1860, 1879) podejmowano generalne remonty niszczonego wojnami obiektu. Podczas II wojny światowej został zniszczony w 80 %. W 1978 r. odbudowano wieżę na punkt widokowy. Obecnie dobiegł koniec remontu i kościół został ponownie oddany do użytku. Przy sąsiedniej ulicy Wojska Polskiego **kilka domów z XIX w.** ustawionych szczytami do ulicy. Poniżej w kierunku Dziwny to teren dawnego portu i stoczni. Miejsce wieloletnich badań archeologicznych. Usytuowana jest tu teraz **stocznia im. Niedamira**, gdzie buduje się repliki statków dawnych Słowian i wikingów. Muzeum Archeologiczne gromadzi eksponaty dotyczące głównie dziejów miasta od IX do XIII w. Muzeum powstało 1966 roku na bazie zabytków uzyskanych w trakcie badań wykopaliskowych przez Pracownię Archeologiczną IHKM PAN w Wolinie. W dwóch salach wystawowych eksponowana jest stała wystawa poświęcona Wolinowi w okresie wczesnośredniowiecznym. Przechodząc wzdłuż ścian pierwszej salki poznajemy osadnictwo plemienia Wolinian, system obronny, rozwój ośrodka miejskiego oraz jego związki z Polską. W drugiej salce poznajemy gospodarkę, rzemiosło, handel i wierzenia Wolinian. Idąc w kierunku wyjścia zapoznajemy się z legendą Winety i kwestią Jomsborga oraz wynikami najnowszych badań archeologicznych.

Wśród zbiorów między innymi bezcenna 9 cm figurka boga o czterech twarzach Światowida, znaleziona w czasie wykopalisk archeologicznych. W północnej części miasta na **Wzgórzu Młynówka** archeolodzy odkopali cmentarzysko słowiańskie z IX - XII w. obejmujące kilkadziesiąt pochówków szkieletowych i ciałałpalnych. Na **Srebrnym Wzgórzu**, (pół kilometra na północ od centrum) nazwanym tak już w 1378 r. znaleziono liczne skarby srebrne i monety, odkryto wały ziemne i umocnienia. **Cmentarzysko kurhanowe na Wzgórzu Wisielców** z IX - X w., znajdujące się na południu miasta, na wzniesieniach nad Dziwną. W XIX w. odkryto w tym miejscu 120 kurhanów starszyzny plemiennej Wolinian. Do dzisiaj zachowało się około 30 płaskich kopców zawierających pochówki ciałałpalne. **Ratusz neogotycki z 1880 roku** (dzisiejszy urząd miasta i gminy) i **neobarokowy budynek dzisiejszej poczty z 1900 r.**

Mury miejskie zachowały się na długości około 50 metrów w północno - wschodniej części miasta za ratuszem. Mają wysokość 3 metrów, niejednorodną konstrukcję i zbudowane są z kamienia. Pochodzą z XIV - XV wieku. **Wiatrak holenderski** (obecnie młyn przemysłowy). Wzniesiony pod koniec XIX wieku na krańcu miasta. Trójkondygnacyjny, zbudowany na rzucie koła. **Elewator zbożowy**, charakterystyczny punkt miasta, znany z niezliczonych widokówek. Zbudowano go z cegły nad samą rzeką na początku XX wieku. **Cmentarz komunalny**, założony niespełna dwieście lat temu, jednak na miejscu cmentarza

średniowiecznego, przy wejściu imponujący wielkością dąb szypułkowy, pomnik przyrody o średnicy pnia: 120 cm. **Dwór** - przylega do murów miejskich i frontem zwrócony jest do dzisiejszego, wewnętrznego podwórza ratusza. Zbudowała go na przełomie XVIII i XIX wieku rodzina von Below. Do dziś pozostały po nim piwnice ze sklepieniami. Projektuje się jego odbudowę z przeznaczeniem na cele muzealne.

Legandy

Legenda Winety

"Był czas, że Wineta kwitła takim bogactwem i pięknem, jakiemu równego nie było na całym wschodnim i północnym wybrzeżu. Jego domy zbudowane z marmuru i kryształu kryte były złotą blachą. W porcie stały setki okrętów z całego świata. Kopyta koni zamiast żelazem podkuwano złotem. W miarę jednak wzrostu bogactwa wzrastała i pycha jego mieszkańców. Wtedy, z bożego rozkazu kara spadła na miasto. Straszliwa fala sztormowa zalała wszystko, topiąc jego mieszkańców. Ruiny Winety do dziś spoczywają na dnie morza. Jeszcze dziś, przepływając nad dawnym miastem przy spokojnej i czystej wodzie, widzi się zarysy ulic i domów. Raz w roku zatopione miasto ukazuje się na powierzchni zwabiając do swych bram żeglarzy. Mieszkańcy okolicznych wsi szeptały wtedy "Wineta się jawi". Podstawą powstania legendy był fantastyczny opis miasta zawarty w kronice słowiańskiej Helmolda (XII wiek). Po te interesujące wątki sięgnęli również twórcy. Pojawiają się więc rozmaite prace, prześcigające się nawzajem w sławieniu zatopionego miasta. W XIX w. niemiecki pisarz Aurel Meinhold stworzył pierwszą powieść o Winecie: "Das Kreuz von Vineta". W ciągu XIX i XX w. liczba prac naukowych, rozpraw pseudonaukowców i dzieł literackich na temat tego oryginalnego grodu wzrosła do kilkuset. Były to głównie wiersze i poematy (m.in. polski poemat Józefa Grajnera "Wolin", zamieszczony w roku 1863 na łamach "Tygodnika Ilustrowanego"). Motyw zatopionego miasta przenikał do muzyki, malarstwa, powstało o nim wiele pieśni, sześć oper, wśród których nie brak również polskiej, w postaci "Legendy Bałtyku" Feliksa Nowowiejskiego.

Jomsborg

Użyta po raz pierwszy przez Arnórra przy opisie wyprawy Magnusa Dobrego na Wolin w 1043 roku nazwa Jóm w językach bałtyjskich oznacza piaszczystą wyspę. Jest ona zbieżna z Jumne Adama z Bremy. Swen Aggeson około 1185 roku odnotowuje ją w złożonej formie Hyumsburg. Późniejsze "Jomswikingasaga" i "Knytlingasaga" używają już nazwy Jomsborg. Pierwotna wersja spisana w 2 połowie XII wieku "Jomswikingasagi" zawierała przypuszczalnie tylko opis wyprawy wojennej wikingów z Jomsborga pod dowództwem jarla Sigwalda przeciwko norweskiemu jarlowi Hakonowi, co miało miejsce około 985 roku. Wyprawa zakończyła się rzezią pojmanych jomswikingów i wcieleniem ułaskawionych do drużyny norweskiej. Ocalały z pogromu Sigwaldi do Jomsborga nie powrócił. Podlegając obróbce na przełomie XII i XIII wieku saga uzupełniona została prawdopodobnie wstępem mówiącym o budowie twierdzy przez jarla Palnatokiego, którego Sigwadi był następcą. Data założenia przypadłaby na lata osiemdziesiąte X wieku. Palnatoki miał być sprawcą zranienia Haralda Sinozębego. Jomsborg, według sagi, był obsadzoną załogą duńskich wikingów morską twierdzą z wielkim portem, do którego mogło zawinąć 300 okrętów. Wejście do portu zagrodzono bramą z kunsztownie wykonanymi zamykanymi od wewnątrz żelaznymi wrotami. Nad bramą wzniesiono kamienną wieżę obsadzoną zbrojną załogą. Kamienne molo z zaopatrzonymi w katapulty wysokimi wieżami z belek dopełniało fortyfikacji. Załoga dobierana z żadnych sławy ochotników w wieku 18 - 50 lat latem walczyła, zimy zaś w surowej dyscyplinie spędzała w twierdzy. Pod karą śmierci członkowie drużyny zobowiązani byli bronić się nawzajem do ostatniej kropli krwi. Łupy uważano za

wspólną własność i dzielono dopiero po powrocie z wyprawy. Kobiety dostępu do twierdzy nie miały, a najdłuższy urlop trwał 3 dni. Inne sagi wiążą z Jomsborgiem królewiczów norweskiego Olafa Trygwassona i szwedzkiego Styrbjórna. Zagadka Jomsborga doczekała się wielu opracowań o różnym podejściu - od bezkrytycznego cytowania podanych w sagach informacji po całkowicie kwestionujące ich wiarygodność. Spisane dwa wieki po wydarzeniach na podstawie ustnej tradycji sagi są przede wszystkim eposami wikińskich bohaterów i jako takie nie mogą być traktowane jak w pełni wiarygodne źródła historyczne. Wiele pomiędzy nimi sprzeczności dotąd nie rozwiązanych. Również konfrontacja ze współczesnymi wydarzeniami i nieco późniejszymi kronikami łacińskimi podważa ich wiarygodność.

Przeprowadzone w mieście i okolicy badania archeologiczne nie potwierdziły dotąd istnienia w Wolinie wikińskiej twierdzy, ani zwartego skandynawskiego osadnictwa. Domniemana warownia na położonym na północ od miasta Srebrnym Wzgórzu w świetle badań wykopaliskowych okazała się rzemieślniczo-handlowym przedmieściem początkami sięgającymi końca IX wieku. Reasumując Jóm i Jomsborg należy identyfikować z Wolinem. Koniecznym jest jednak oddzielenie literackiej fikcji mówiącej dla przykładu o wikińskich początkach miasta od ówczesnej rzeczywistości. Flota wikińska okresowo mogła korzystać z wolińskiego portu. W nieudanej wyprawie jomswikingów na Norwegię, według uczestnika bitwy skalda Tinda Hallkelssona, brały udział "zastępy Słowian" i jarl Hakon zatopił pół tuzina słowiańskich okrętów. Mogła więc być to wspólna wyprawa goszczącej w Wolinie-Jomsborgu duńskiej floty wspomaganiej okrętami słowiańskich gospodarzy. Pobyt dwóch duńskich piratów i banitów w mieście potwierdza jeszcze w 1098 roku Saxo Gramatyk opisując odwetową wyprawę na Wolin Eryka Eiegoda. Archeologiczne ślady potwierdziły pobyt w Wolinie skandynawskich kupców i rzemieślników. Miasto jednak w świetle wiarygodnych źródeł pisanych potwierdzonych wynikami badań archeologicznych ma znacznie wcześniejszą, słowiańską metrykę i trzon jego ludności stanowili Słowianie.

Festiwal Wikingów

Festiwal Wikingów w Wolinie jest imprezą o charakterze edukacyjnym organizowaną cyklicznie od roku 1993, mającą na celu promocję wczesnośredniowiecznej kultury Słowian i Wikingów. Pod względem historycznym idea organizacji Festiwalu nawiązuje do napisanej na początku XII w. na dalekiej Islandii "Jomswikingsagi", opowiadającej o dziejach Wikingów z Jomsborga, czyli warownego obozu Wikingów założonego w Wolinie przez króla duńskiego Haralda Sinozębego, który zmarł w Wolinie w roku 986. W Jomsborgu przebywał również przez trzy lata jeden z najsłynniejszych Wikingów Olaf Trigvarsson - późniejszy król Norwegii. Poległ on w roku 1000 w słynnej bitwie morskiej pod Svolde, w której w walce przeciwko królom Danii i Szwecji wspierali go sprzymierzeńcy Jomsborga. Na bogate kontakty Wolina ze Skandynawią wskazują także prowadzone od wielu lat wykopaliska archeologiczne. Wśród znalezisk należy tu wymienić ceramikę wikińską tabliczkę z napisem runicznym oraz przedmioty zrobione w stylu charakterystycznym dla sztuki skandynawskiej. Z południowej Norwegii pochodzi natomiast wykonana z drewna głowa smoka-wilka.

Wolin to jednak przede wszystkim bogata kultura Słowian, którzy stworzyli tu potężną i niezależną republikę kupiecką, pozostającą w bliskich kontaktach z piastowską Polską, rządzoną przez księcia Mieszka I oraz króla Bolesława, zwanego Chrobrym. Do tej pory w wolińskich festiwalach wzięły udział grupy wikińskie i słowiańskie z Rosji, Niemiec, Danii, Szwecji, Litwy, Anglii, Islandii i Polski oraz liczne grupy turystów, w tym nawet z odległej

Japonii oraz Australii. Program Festiwalu obejmuje pokazy z różnych dziedzin życia i kultury współczesnego średniowiecza. Są to m.in. prezentacje ówczesnych rzemiosł, jak np. garncarstwa, tkactwa, kowalstwa, wytopu żelaza, jubilerstwa, obróbki bursztynu, produkcji broni, odlewnictwa i rogownictwa.

Festiwal Wikingów to także muzyka, inscenizacje obrzędów, pokazy ówczesnej mody oraz broni, a także jedna z jego największych atrakcji, czyli walki wikingów i szturm wałów wolińskiego grodu. Wikingowie słynęli jednak naj bardziej ze swych wspaniałych okrętów, którymi docierali nawet do dalekiej Grenlandii i Ameryki. Wyścigi oraz możliwości przepłynięcia się drakarem - czyli okrętem wojennym wikingów lub knorrem - jak zwali oni swe statki handlowe, stanowi również niewątpliwą atrakcję naszej imprezy. Festiwal Wikingów, pomimo iż spotkacie tu groźnych wojowników i usłyszycie odgłosy z pola bitwy, jest imprezą familijną skierowaną do całej rodziny. W Jomsborgu będziecie mieli możliwość wyobrazić sobie jak wyglądałoby Wasze życie, gdybyście urodzili się tysiąc lat temu.

Woliński Park Narodowy

Woliński Park Narodowy został utworzony rozporządzeniem Rady Ministrów w dniu 3 marca 1960 r., na najpiękniejszej i najstarszej części wyspy Wolin, pochodzącej sprzed około 12 tys. lat. Obecnie jego powierzchnia zajmuje 10.937 ha, z czego 42 % stanowią lasy. WPN związany jest przede wszystkim z Międzyzdrojami, jest pierwszym polskim parkiem morskim. Obejmuje ochroną pas przybrzeżnych wód morskich oraz wód wewnętrznych tj. Bałtyk i Zalew Szczeciński. Również włączenie rozlewisk delty Świny oraz podmokłych obszarów wzdłuż wybrzeży Zalewu Szczecińskiego, jako pierwotnych środowisk, znacznie wzbogaciły zasoby przyrodnicze parku - zarówno pod względem krajobrazowym jak też rzadkich stanowisk gatunków fauny i flory. Obszar Wolińskiego Parku Narodowego, zajmujący środkową część wyspy Wolin, stanowi najbardziej typowy i najpiękniejszy pod względem krajobrazowym fragment wybrzeża bałtyckiego. Obejmuje on wszystkie elementy krajobrazu nadmorskiego, charakteryzując się zróżnicowaną rzeźbą terenu, urozmaiconą szatą roślinną i bogatą fauną.

Wszystko to w połączeniu ze śródlądowymi, malowniczo położonymi jeziorkami (w skład WPN wchodzi jeziora: Warnowskie, Czajcze, Domysłowskie, Gardno) charakterystycznymi brzegami klifowymi, wałami wydm nadmorskich sprawia, że Woliński Park Narodowy jest nie tylko zachwyty wzbudzającym terenem turystycznym i wypoczynkowym ale także obiektem badań naukowych różnych specjalności. Nie przypadkowo jeden z największych polskich przyrodników prof. dr A. Wodziczko, wypowiedział pamiętne słowa: *... "Jak niegdyś ku Tatrom, tak również ku Wolinowi, tej źrenicy przyrody nadmorskiej, kierować się będą uczucia i pielgrzymki wszystkich miłujących swą ziemię i swe morze obywateli..."*

W obszarze WPN wydzielonych jest sześć ścisłych rezerwatów:

- rezerwat im. dr Stefana Jarosza
- rezerwat im. prof. Mariana Raciborskiego
- rezerwat im. prof. Zygmunta Czubińskiego
- rezerwat im. dr Bohdana Dyakowskiego
- rezerwat im. prof. Władysława Szafera
- rezerwat im. prof. Adama Wodziczki

Już poza rejonem WPN, na południe od Lubiewa, w pobliżu jez. Wicko Małe znajduje się jeszcze jeden rezerwat ścisły o nazwie "Drózkowe Łąki". We wschodniej części WPN, wzdłuż wybrzeża zachowały się fragmenty nadmorskich borów z udziałem takich roślin jak bażyna czarnojagodowa, widłak czy zimozioł północny, który jest reliktem polodowcowym. W lasach można podziwiać stare, okazałe buki i sosny a wśród nich, również te najbardziej znane, dęby "Wolinian" i "Wikingów" oraz okazałą tuję w okolicach Warnowa. Do walorów krajobrazowych WPN na pewno można zaliczyć największe w Polsce wybrzeże klifowe o długości ok. 15 km, z którego roztacza się wspaniały widok na Zatokę Pomorską. Liczne punkty widokowe m. in. na wzgórzu Zielonka pozwalają nam podziwiać przepiękną panoramę wodnej części omawianego obszaru. Inną atrakcją turystyczną jest wspomniane już jezioro Turkusowe. Rozszczepione widmo światła słonecznego w czystej wodzie i odbicie refleksu od białego podłoża dostarcza turystom niezapomnianych wrażeń.

Jednym z symboli WPN jest mikołajek nadmorski - bardzo rzadka na naszym wybrzeżu i prawie doszczętnie wyniszczona, przepiękna roślina, której siedliskiem są białe wydmy. Zasadniczą częścią Parku są tereny leśne. Ze zbiorowisk leśnych największą powierzchnię zajmują bory sosnowe. Innym zespołem leśnym charakterystycznym dla WPN są buczyny typu bałtyckiego, dąbrowy.

Oprócz drzewostanów i ciekawych roślin na terenie Parku, w jego bliższym lub dalszym otoczeniu występuje wiele innych ciekawych obiektów przyrodniczych. Przede wszystkim należy do nich zaliczyć pomniki przyrody - stare i okazałe dęby, buki ("Prastary" , wiek ponad 600 lat w Wapnicy). Podziwiając te niespotykane krajobrazy powinniśmy pamiętać, że zachowanie tego pięknego i cennego przyrodniczego zakątka jest w ręku nas wszystkich.

4.4 Świnoujście

Świnoujście, jedno z najatrakcyjniejszych miast polskiego wybrzeża, położone jest na samym krańcu północno-zachodniej Polski. Jest jedynym miastem w Polsce położonym na kilkudziesięciu wyspach. Jego granice stanowią: Zalew Szczeciński, Morze Bałtyckie oraz granica państwowa z Niemcami.

Na wschodzie miasto sięga aż do Międzyzdrojów. W nowym podziale administracyjnym Świnoujście ma status miasta na prawach powiatu i jest jednym z największych w województwie zachodniopomorskim. Zajmuje obszar 195 km² i, tu rzecz niespotykana, z każdym rokiem powiększa swój teren. Na skutek ustępowania morza w ciągu ostatnich dwustu lat linia brzegowa przesunęła się o 1,5 km. Miasto leży w krainie 44 wysp, ale zamieszkane są tylko trzy z nich: Uznam, Wolin i Karsibór.

Na wyspie Uznam znajduje się jego centrum administracyjno-usługowe, dzielnica nadmorska wraz z obiektami turystyczno-uzdrowiskowymi. Tylko 40 km² wyspy należy do Polski, pozostała część, tj. 380 km² znajduje się po niemieckiej stronie. Tutaj mieszka 80% populacji Świnoujścia.

Wolin, o powierzchni 265 km², to największa polska wyspa oddzielona od lądu cieśniną Dziwną, która tworzy rozlewiska Zatok Cichej i Madejskiej, Zalewu Kamieńskiego i Jeziora Wrzosowskiego. Część Świnoujścia leżąca na wyspie Wolin (dzielnica Warszów) pełni funkcję dzielnicy przemysłowej; tu znajdują się największe zakłady związane z gospodarką morską oraz węzły komunikacyjne, terminal promowy, dworzec PKP i PKS. Tutaj dochodzi droga międzynarodowa E-65.

Trzecia zamieszkała wyspa to Karsibór - istnieją tu doskonale warunki do rozwoju agroturystyki, uprawiania wędkarstwa i sportów wodnych. Na północy wyspy utworzony został rezerwat ptaków, Karsiborska Kępa. Na powierzchni przeszło 180 hektarów występuje ok. 140 gatunków ptaków w tym również bardzo rzadkie.

Z uwagi na swoje położenie Świnoujście posiada wyjątkowo korzystne warunki dla rozwoju gospodarki morskiej i turystyki. Tu zaczyna się Polska - mówią z uśmiechem jego mieszkańcy. Terminal promów morskich w Świnoujściu zapewnia stałe połączenia ze Szwecją i Danią. Promy obsługujące te linie umożliwiają przewóz pasażerów, samochodów osobowych, ciężarowych i wagonów kolejowych. Terminal stanowi ważne ogniwo łączące Europę środkową i południową ze Skandynawią.

W zachodniej części miasta przebiega granica polsko-niemiecka z pieszym przejściem Świnoujście - Alhbeck. Od strony Niemiec do wyspy Uznam dociera kolej i drogi numer 110 i 111. Po niemieckiej stronie granicy znajduje się lotnisko Heringsdorf (12 km). Od Berlina dzieli Świnoujście zaledwie 160 km, do Szwecji jest 175 km, a do Danii 150 km. Na terenie Świnoujścia funkcjonują dwie przeprawy promowe zapewniające łączność między wyspami Uznam i Wolin. Jest to jedyna łączność pomiędzy wyspami, stąd mieszkańcy wyspy Uznam są prawdziwymi wyspiarzami

Rozwój gospodarczy Świnoujścia uwarunkowany jest położeniem geograficznym. Gospodarka morska i turystyka wraz z funkcją uzdrowiskową oraz handel to dziedziny, na których opiera się rozwój Świnoujścia. Bardzo ważnym czynnikiem miastotwórczym jest baza Marynarki Wojennej. W mieście funkcjonuje ponad 5500 firm.

Wśród przedsiębiorstw związanych z gospodarką morską największe to: o Morska Stocznia Remontowa S.A. z dwoma dokami o nośności 4500 i 3500 ton, specjalizująca się w naprawie, remoncie i przebudowie statków pełnomorskich o wyporności do 35 tysięcy ton. Stocznia świadczy swoje usługi głównie dla armatorów niemieckich i skandynawskich. o Port Handlowy Świnoujście jest dzięki dogodnemu położeniu geograficznemu polskim centrum przeładunkowym suchych ładunków masowych, głównie węgla, rud żelaza, kruszywa.

W coraz szerszym zakresie oferuje również obsługę ładunków drobnicowych. Możliwości przeładunkowe wynoszą około 12 milionów ton rocznie. Port dysponuje pięcioma nabrzeżami.

Przedsiębiorstwo Połowów Dalekomorskich i Usług Rybackich "Odra" jest armatorem trawlerów rybackich. Czasy świetności przedsiębiorstwa przypadają na lata 70., dzisiaj ze względu na zmniejszającą się liczbę łowisk znacznemu ograniczeniu ulega ilość poławianych ryb. Nowoczesna Baza Promowa Polskiej Żeglugi Morskiej S.A., obsługująca ruch pasażerski, samochodowy i kolejowy, to kolejny znaczący podmiot w gospodarce miasta.

Obok tych największych istnieje cały szereg firm związanych z szeroko pojętą gospodarką morską. Turystyka wraz z funkcją uzdrowiskową stanowią równie ważne miejsce w gospodarce miasta. Ponad 100 obiektów świadczących usługi noclegowe i towarzysząca im infrastruktura handlowo-usługowa związana z turystyką są źródłem pokaźnych dochodów miasta. Branża ta tworzy dodatkową ilość miejsc pracy w sezonie turystycznym.

Największym pracodawcą w tej dziedzinie jest "Uzdrowisko Świnoujście" S.A., świadczące całoroczne usługi kuracjom krajowym i zagranicznym.

Dla miasta równie ważna jest jego funkcja turystyczno - uzdrowiskowa, jak i gospodarka morska. Należy tak umiejętnie planować rozwój tych dziedzin, aby nie zakłócił on bezcennych, naturalnych walorów Świnoujścia

Informacje dodatkowe :

Pole golfowe

Amber Baltic Golf Club
72-514 Kolczewo ,ul. Bałtycka 13
tel.:91/326-51-10

Korty Tenisowe:

Hotel Aurora
72-500 Międzyzdroje, ul. Zdrojowa 5c
tel.91/328-03-79

Wojskowe Domy Wypoczynkowe
Międzyzdroje , ul. Promenada Gwiazd 3
Tel.91/328-07-81 , 91/328- 07- 91